

Nr 345

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, *angående bostadspolitiken.*

När det gäller att utforma den framtida bostadspolitiken, måste det till en början vara nödvändigt att göra klart för sig i vilket läge vi befinner oss på detta område och vilka syften man vill uppnå.

Vid ett bedömande av den nuvarande situationen på bostadsmarknaden kan man inte undgå att stanna inför det djupt allvarliga förhållandet, att bostadsbristen trots allt vad man från olika håll försökt åstadkomma ännu är skrämmande stor. Det finns inga alldeles färska siffror över antalet människor som står i bostadsköerna. De senaste är från tiden omkring den 1 februari 1955. Då visade det sig, att ca 100 000 bostadssökande över huvud taget inte hade någon egen lägenhet på den ort där de bodde och att ungefär lika många sökande visserligen hade lägenhet men ville byta ut den mot en annan och bättre.

Vad som har hänt sedan dess vet vi inte exakt. Sannolikheten talar emellertid för att vi har att vänta en allt större efterfrågan på bostäder. De skäl som talar härför är framför allt att man kan räkna med en fortsatt högkonjunktur med full sysselsättning och stigande realinkomster. Vid en sådan utveckling får allt flera familjer utrymme inom sin budget för ökade bostadsutgifter. Därmed får de också möjligheter att efterfråga ökat bostadsutrymme och högre standard hos bostaden. Hushållsprängningen lär väl under sådana omständigheter också komma att fortsätta och bl. a. taga sig uttryck i att ungdomar tidigt flyttar hemifrån och söker sig egna lägenheter. Det är vidare troligt att med nuvarande utformning av bostadspolitiken omflyttningen av människor från landsbygd till städer kommer att fortgå och det står dessutom klart att de stora barnkullar, som föddes i början av 1940-talet, frampå 1960-talet kommer att bilda egna hushåll. Ungdomar i åldern 14 till 18 år utgjorde 1950 415 000. Motsvarande siffra väntas för 1961 bli 635 000, vilket skulle innebära en ökning på 50 %. Denna ökning väntas inte ske jämnt över hela landet utan bli koncentrerad till de större städerna, där bostadsbristen redan nu är mest markant.

Söker vi å andra sidan efter faktorer, som möjligen kunde minska efterfrågan, så har vi väl där knappast att peka på andra än utsikterna till en minskad immigration. Möjligen får man väl också tänka sig att den extra påspädning av efterfrågan, som under senare år skett på grund av att den genomsnittliga äktenskapsåldern blivit allt lägre, inte kommer att fortsätta så mycket längre.

Om man såsom mål för sina strävanden på bostadsfrågans område uppställer, att bostadsköerna skall vara avvecklade under det närmaste decen-

niet och att man vidare skall ha kommit fram till det överskott av lägenheter på 2 % som anses höra till en rörlig bostadsmarknad, fordrar uppnåendet av denna målsättning uppenbarligen högst väsentliga ansträngningar. Att i siffror fixera ett visst antal lägenheter som man tänker sig skola byggas varje år är naturligtvis i och för sig ytterst vanskligt, men det förefaller inte osannolikt att bostadsstyrelsen har rätt när den anser det nödvändigt med en årsproduktion på ca 65 000 lägenheter. I förhållande till en sådan målsättning framstår den produktion som ägt rum under föregående och beräknas för innevarande år som ganska blygsam. Totala antalet lägenheter i under 1955 påbörjade bostadshus uppskattas i statsverkspropositionen till 55 000, under det att igångsättningen under 1954 uppgick till ca 60 000. Bostadsstyrelsen utgick vid sina beräkningar 1955 från en igångsättning under budgetåret 1955/56 om ca 65 000 lägenheter, medan departementschefen uppskattade antalet till 57 000 à 58 000. Även för budgetåret 1956/57 tänker sig bostadsstyrelsen att igångsättningen skall gå upp till 65 000 lägenheter. Departementschefen har icke ansett sig kunna göra mera — åtminstone för närvarande — än att framlägga ett minimiprogram på 53 000.

Med ett sådant program löser vi på intet sätt bostadsfrågan. Vi kommer inte ens närmare en avveckling av bostadsbristen. I själva verket innebär det inte bara en konservering av rådande förhållanden utan därjämte en ökning av den del av lägenhetsbeståndet, som nu utgöres av slumbostäder. Man måste komma ihåg, att 250 000 lägenheter i städer och samhällen är byggda före 1900 och att den avgång av lägenheter genom rivning, som bostadssociala utredningen beräknade till 15 000—18 000 per år fram till 1960, stannat vid en tiondel av den summan.

Ett nybyggande å 53 000 lägenheter per år synes inte heller särskilt imponerande i förhållande till de resurser som står folkhushållet till buds. Bostädernas andel av bruttoinvesteringarna sjunker, medan samtliga övriga investeringar stiger. Av de totala bruttoinvesteringarna utgjorde antalet bostäder (räknat i procent):

1938/39	30,3	1951	20,9
1946	29,8	1952	19,8
1947	28,9	1953	20,3
1948	22,2	1954	20,7
1949	23,1	1955	19,8
1950	22,5		

Vi befann oss alltså på detta område under föregående år i ett bottenläge.

I investeringsprognosen för 1956 räknar nationalbudgetdelegationen med en ökning av bruttoinvesteringarna till ca 15 miljarder. Bostadsandelen, varingår både reparation och nybyggnad, skulle likväl stanna vid samma summa som 1955 eller 2,9 miljarder och därmed endast utgöra 19,5 % av bruttoinvesteringarna, d. v. s. den lägsta andel som förekommit sedan kriget. Vi skulle få ett bostadsbyggande som låge 4 à 5 % eller 100 miljoner kr. lägre än 1955, detta till trots av att totalkostnaderna för bostadssektorn blir de-

samma. Det är nämligen att märka, att kostnaderna för underhåll av redan befintligt bostadsbestånd automatiskt måste stiga allteftersom beståndet blir äldre och nya årgångar tillkommer. Ju mer som redan är byggt, desto mindre utrymme blir inom en fix investeringsram kvar för nybyggnader. Att öka nybyggnadsandelen inom bostadssektorn på underhållsandelens bekostnad är uteslutet. I själva verket är läget det, att vi år från år genom bristande underhåll tårt på fastighetskapitalet.

Den privata konsumtionen steg från 1954 till 1955 med 3 % och beräknas stiga ytterligare med 3 % nästa år. För en enskild familj måste det anses naturligt och riktigt att vid ökade resurser använda större summa än tidigare för att bekosta bostaden, och för hela folkhushållet borde gälla det-samma. Det kan då inte vara rimligt att tillfredsställandet av bostadsbehovet, som ju är ett av de mest elementära, skall behöva stå tillbaka för all möjlig annan konsumtion.

Möjligheten att öka produktionen

En ökning av bostadsproduktionen kan givetvis ske genom att vi avstår från något annat. Det kan därvid inte vara önskvärt att man skär ned nödvändiga och viktiga investeringar, såsom industriens anskaffning av byggnader och maskiner, byggande och underhåll av vägar, utbyggnad av våra kraftverk, uppförande av skolor och sjukhus etc., utan det riktiga måste vara att konsumtionen begränsas till förmån för bostadsbyggandet. Det krävs med andra ord ett ökat sparande. Vi skall i annat sammanhang närmare redogöra för hur vi vill utforma förslag till särskild premiering av bostadssparande och hur vi vill få till stånd ett ökat sparande genom att premiera extra amorteringar på egnahemslånen. Även om ett sådant extra sparande uppnås, blir det emellertid, som departementschefen mycket starkt framhållit, nödvändigt att utöva en stark press på byggnadskostnaderna för att de medel, som står till förfogande för bostadsbyggandet, skall kunna räcka till för största möjliga antal lägenheter.

Ser vi på de rent faktiska förutsättningarna för ökad produktion kan vi konstatera, att tillgången på tegel, lättbetong och cement är god och att en viss svårighet att sälja sågade trävaror på världsmarknaden bidrager till att öka tillgången på virke för hemmamarknaden. Trähusfabrikerna har inte kunnat hålla sin export i gång under föregående år och har nu nödgats vidtaga permitteringar. Den trånga sektorn är arbetskraften, men genom målmedvetet arbete på omskolning av det folk som frigörs från jordbruket och på utbildning av ungdomar för byggnadsarbete bör det vara möjligt att också öka byggnadsarbetarkåren, helst som befolkningen i de arbetsföra åldrarna väntas öka under 1956 i förhållande till föregående år. Det borde vidare inte vara praktiskt omöjligt att erhålla ett visst tillskott av arbetskraft utifrån, särskilt för anläggnings- och vägarbete, som åtminstone under sommarhalvåret kunde frigöra svenska arbetare från sådana uppgifter och möjliggöra att dessa överfördes till egentligt byggnadsarbete.

Det är vidare nödvändigt att man på allt sätt söker undanröja de hinder som kan stå i vägen för en rationaliserad byggnadsproduktion. Till dessa hinder hör byggnadsbestämmelser som är alltför rigorösa. Vi erfar med tillfredsställelse att byggnadsstyrelsen tagit initiativ till nya anvisningar, som skall innebära förenklingar och lättnader, och att dessa nya bestämmelser snart nog kan väntas föreligga. Det synes angeläget att även 1951 års byggnadsutredning slutför sitt arbete snabbast möjligt.

Den hittills förda bostadspolitikerna har karakteriserats av att man sökt hålla tillbaka enskild byggnation och privat fastighetsägande för att i stället successivt föra över husen i samhällets ägo. För att nå detta mål har man bl. a. laborerat med olika lånevillkor för olika kategorier av byggherrar. Resultatet av den förda politiken har blivit att under åren 1940 till 1950 de kommunala och statliga företagens andel av de nyproducerade lägenheterna fyrdubblats. De enskilda företagarnas antal av nyproduktionen har däremot reducerats från ca 68 till 27 %. Den senaste tidens erfarenhet har visat, att denna utveckling innebär stora risker för kommunerna, som ju har att taga ansvaret för de kommunala och de s. k. allmännyttiga företagens finansiering. Det har också visat sig att hyrorna i dessa hus trots den extra subventioneringen icke blivit billigare än i enskilda hus. Den diskriminering av enskild företagsamhet som här förekommit är till skada för bostadskonsumenterna, därför att den gör produktionen mindre och kostsammare än den skulle behöva vara vid fri konkurrens på lika villkor.

Utnyttjandet av äldre bebyggelse

Såsom vi vid många tillfällen tidigare framhållit, är det nödvändigt att den äldre bebyggelse, som icke är mogen för sanering, bättre utnyttjas. Som det nu är står t. ex. i våra städers centra vindsvåningar oinredda och outnyttjade, som med mycket blygsamma kostnader skulle kunna förvandlas till välbelägna och fullt acceptabla bostäder eller kontor.

De generella bostadssubventionerna

Tillägglån

Att samtidigt som man — genom en överbalansering av budgeten i avsikt att minska konsumtionen — drar in mera pengar från skattebetalarna än vad staten behöver för sina utgifter låta dessa pengar rinna ut igen i form av subventioner hänger logiskt inte ihop. Det är vidare ej möjligt att få grepp över de ständigt stigande byggnadskostnaderna utan att utöva en kraftig press, och denna press kommer bäst till stånd genom en reduktion av de generella produktionssubventionerna. Vi hälsar med tillfredsställelse att departementschefen delar denna uppfattning och att han fördenskull föreslår att de provisoriska tillägglånen helt skall bortfalla för hus som färdigställt tidigast 1 april 1957.

Utän någon motivering bibehåller departementschefen emellertid de ortsdifferentierade tillägglånen. Dessa lån tillkom 1946 och hade då till uppgift

att konservera den olikhet i fråga om hyrornas storlek som vid denna tidpunkt förelåg mellan olika orter. Meningen var att hyrorna i nya hus inte skulle verka avskräckande höga i förhållande till den tidigare bostadskostnaden på resp. ort. Denna differentiering av tilläggslånen sammanfaller på intet sätt med dyrortsgrupperingen, och någon motsvarande differentiering förekommer inte när det gäller egnahem. Sedan nu inkomstnivåerna och byggnadskostnaderna någorlunda utjämnats olika orter emellan, finns det ingen anledning att längre bibehålla denna olikhet i fråga om hyressättningen. Denna uppfattning har även framförts av 1951 års bostadsutredning, som föreslog att de ortsdifferentierade tilläggslånen skulle avskaffas.

En ny komplikation uppträder om man bibehåller de ortsdifferentierade tilläggslånen samtidigt som man inför det nya systemet med »normala» belåningsvärden. Vi kommer då att ha en grupp orter som har ortsdifferentierade tilläggslån och en annan grupp som har extra belåningsvärden, och dessa bägge grupper sammanfaller på intet sätt vare sig med varandra eller med dyrortsgrupperingen.

Enligt vår mening bör ortsdifferentierade tilläggslån icke utgå för hus som färdigställes tidigast 1 april 1957. För helt budgetår innebär borttagandet av denna subventionsform en besparing på ca 40 milj. kr.

Departementschefens förslag att sänka de räntefria stående delarna av egnahemslånen till 4 000 kr. fr. o. m. 1 april 1957 finner vi oss kunna acceptera.

Återbetalningsskyldigheten för räntefri stående del bör enligt vår mening icke förekomma annat än i sådana fall då egnahemmet försålts med vinst, sedan hänsyn tagits till penningvärdets fall. Under inga förhållanden bör återbetalningsskyldighet förekomma om det räntefria stående lånet innehafts mer än 10 år.

I fråga om hus som innehåller både bostäder och lokaler för annat ändamål gäller nu regeln att tilläggslånen skall kunna reduceras i den mån lokaler förekommer. Denna regel vill departementschefen slopa, och han motiverar förslaget med att regeln blir mer eller mindre verkningslös i och med att tilläggslånen bortfaller. Resonemanget är enligt vår mening riktigt men endast under förutsättning att inte endast de provisoriska utan även de ortsdifferentierade tilläggslånen kommer bort. Att märka är, att de ortsdifferentierade tilläggslånen kan utgå med belopp motsvarande 1:60 per m² lägenhetsyta under det att de provisoriska numera motsvarar 1 krona per m². Slopandet av ifrågavarande regel bör alltså ske allenast under förutsättning att vårt förslag om borttagande av de ortsdifferentierade tilläggslånen samtidigt genomföres. Det är enligt vår uppfattning principiellt oriktigt att andra lokaler än bostäder blir föremål för subvention i någon form.

För sådana lokaler bör därför icke heller tertiärlån utgå. Departementschefen föreslår, att Kungl. Maj:t skall medgivas rätt att för särskilda fall meddela undantag från regeln att minst 50 % av varje enskilt hus måste upptagas av bostäder för att statslån över huvud taget skall utgå. En sådan dispensgivning synes vansklig, då den lätt kan leda till föreställningen att

det ena objektet eller den ena företagsformen gynnas framför andra. Vi finner oss därför icke kunna tillstyrka en sådan anordning.

Systemet med en maximering av belåningsvärdena för flerfamiljshus resp. egnahem finner vi praktiskt, såsom ledande till en nedpressning av byggnadskostnaderna. Den samtidigt föreslagna differentieringen kan emellertid i många fall innebära att man premierar byggnationen på orter där rationalisering och övergång till ett förbilligt byggnadssätt nått mindre långt. För att undvika alltför tvära kastningar kan en differentiering vara nödvändig som övergångsform, men det bör redan från början fastslås att den undan för undan bör utjämnas. I stället för att knyta en differentiering av belåningsvärdena till nu gängse byggnadskostnader synes det riktigt att för normalfallen göra belåningsvärdena någorlunda lika men i stället stödja byggnationen på sådana orter — exempelvis i övre Norrland — där kostnaderna på grund av speciella produktionsförhållanden måste bli osedvanligt höga. De förhöjda belåningsvärdena för dylika orter skulle i viss mån kunna kompensera dem för förlusten av ortsdifferentierade tillägglån.

Förbättringslån som förräntas och amorteras

Enligt vad vi inhämtat förekommer på vissa håll att fastighetsägare, som önskar sådant lån, av länsbostadsnämnden eller lokala förmedlingsorgan förmå att vidtaga mera kostnadskrävande ombyggnadsarbeten än han själv egentligen hade tänkt sig och anser sig kunna gå i land med. Bakom detta ligger naturligtvis ett önskemål att se till att fastigheten genom ombyggnaden får ett även på lång sikt förhöjt bostadsvärde. Det är emellertid angeläget att vederbörande myndigheter här går fram med stor försiktighet och tager tillbörlig hänsyn till byggherrens önskemål och ekonomiska möjligheter.

Räntespörsmål

A) Departementschefen föreslår, att räntan å från lånefonden för bostadsbyggande utlämnade vanliga tertiärlån resp. räntebärande egnahems-lån och förbättringslån fortfarande skall utgå efter 3 %. Detta innebär uppenbarligen en mycket kraftig subvention. Lån liggande så högt som tertiärlånen skulle över huvud taget inte stå att erhålla på marknaden utan förstärkning av borgen och skulle även då betinga en ränta av ca 6 1/2 %. Till jämförelse kan nämnas att lånemarknadsräntan för bundna primärlån är 4,6 och för obundna 4,75, medan sekundärlåneräntan utgör 5,1 för bundna och 5,25 för obundna lån. Eftersom staten för sin egen upplåning måste räkna med att betala 4 1/2 %, medför detta att skattebetalarna får bära en väsentlig räntekostnad i stället för de blivande hyresgästerna resp. egnahemsägarna. Vi finner oss emellertid icke omedelbart kunna gå så långt som att kräva att tertiärlåneräntan resp. räntan å egnahemslån och förbättringslån skall följa gällande marknadsläge utan nöjer oss med att

föreslå att dessa räntor skall sättas till 4 %. I förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär detta såsom nedan under rubriken avskrivningsbehov närmare skall redovisas en besparing av 134 milj. kronor. Den höjda räntan bör utgå för alla sådana lån som utlämnas tidigast den 1 juli 1956.

B) Ränta å från lånefonden för bostadsbyggande utlämnade tertiär- resp. egnahemslån i särskilda fall.

1) Räntan å utlämnade förskott å egnahemslån borde enligt vår mening egentligen icke vara subventionerad utan överensstämma med den ränta jämte avgift som bankerna tar på byggnadskreditiv, d. v. s. för närvarande ca 6 %. För att man inte skall behöva laborera med alltför många räntesatser anser vi oss dock böra acceptera departementschefens förslag att räntesatsen för dessa lån skall utgöra 5 %.

2) Ränta å sådana egnahemslånebelopp som ligger ovanför de i enlighet med kungörelse den 16 december 1955 fastställda normala belåningsvärdena finner vi i enlighet med departementschefens förslag böra sättas en procent högre än egnahemslåneräntan, eller med vårt förslag till 5 %.

3) Ränta å tertiärlån som avser andra lokaler än bostäder har departementschefen föreslagit skola utgå med 4 %. Då vi icke anser att sådana lån över huvud taget skall ha någon subventionskaraktär, skulle vi rätteligen för dessa lån vilja kräva gällande marknadsränta. För att vinna någon större enkelhet i systemet föreslår vi emellertid att även dessa lån skall löpa med 5 %.

Räntegaranti och ränteeftergift

Nya regler om räntegaranti och ränteeftergift meddelades av Kungl. Maj:t enligt riksdagens bemyndigande den 30 juni 1955 (SFS 447 och 448). De nya bestämmelserna innebär i korthet följande. Garantien omfattar i fråga om primärlån högst skillnaden mellan den av låntagaren faktiskt erlagda räntan och en ränta av 3 %, detta under förutsättning att huset stod färdigt efter den 31 december 1950. För sekundärlån avser garantien skillnaden mellan marknadsräntan och en räntesats av 3 1/2 %. Med nuvarande marknadsräntor för primärlån — 4,75 % för obundna och 4,6 % för bundna lån — innebär denna en räntesubvention för primärlånet av 1,75 resp. 1,6 %. För sekundärlånet är marknadsläget 5,25 resp. 5,1 och räntesubventionen alltså likaledes 1,74 resp. 1,6 %. I fråga om nybyggda en- och tvåfamiljshus finns stipulerade vissa fixa belopp som eftergiften icke får överstiga. De nya bestämmelserna gäller för tiden från och med den 1 maj 1955.

Är huset färdigställt före den 1 januari 1951 skall räntegarantien avse skillnaden mellan den ränta låntagaren fått betala och den i vederbörande kungörelse angivna räntesatsen ökad med 1/2 %. För primärlånen blir då den garanterade räntan antingen 3 1/2 % eller 4 % beroende på byggnadsåret. Tidigare gällde att statens engagemang begränsades så att kostnaden för räntegarantien aldrig skulle överstiga 1 % av lånebeloppet. Nu är denna regel slopad, och staten står sålunda ensam hela risken för en eventuell

räntestegring. Årskostnaderna för dessa ränteeftergifter beräknas enligt de nya bestämmelserna och vid full subvention för hittills utgivna lån utgöra ca 70 milj. kr.

Enligt tidigare regler stannade motsvarande kostnader vid ca 20 milj. kr. Varje nytillkommande årgång medför för närvarande en kostnadsökning för sådana räntegarantier med ca 18 milj. kr. De räntegarantier som nu uppnått 10 år och alltså egentligen har utgått föreslås i avbidan på bostadspolitiska utredningens betänkande bära förlängas till den 1 juli 1957.

Bostadsstyrelsen beräknar ränteutgifterna för budgetåret 1956/57 utifrån förutsättningen, att nuvarande ränteläge består t. o. m. juni 1956. Vid sådant förhållande kommer eftergifterna för flerfamiljshus, vilka avser perioden juli 1955—juni 1956, att uppgå till ca 47,6 milj. Rränteeftergifterna för egnahem avser kalenderåret 1955. Under detta år gällde äldre bestämmelser och äldre räntesatser fram till den 1 maj, d. v. s. under 4 månader. Utgiften för dessa eftergifter beräknas bli 12,7 milj. och totala kostnaden för ränteeftergifter alltså ca 60 milj. Enligt vår mening bör den högre ränta som genomförts på lånemarknaden och som ansetts nödvändig av penningpolitiska skäl i princip få slå igenom över hela fältet, och någon avgränsning av vissa områden bör sålunda icke ske. Vi har emellertid för närvarande velat åtnöja oss med att föreslå, att den garanterade räntan för såväl primär- som sekundärlån skall bestämmas till 4 %. För att möjliggöra en övergång till ett dylikt system föreslår vi, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t återkallar sitt bemyndigande av den 18 maj 1955 och hemställer att kungörelserna av den 30 juni samma år måtte upphöra att gälla fr. o. m. den 1 juli 1956.

Alla sådana räntegarantier som utlöpt vid ingången av budgetåret 1956/57 bör enligt vår mening upphöra att gälla. Vid bifall till detta sistnämnda yrkande skulle vi i fortsättningen icke behöva räkna med äldre lån än dem som utlämnats för egnahem under kalenderåret 1946 och för flerfamiljshus under budgetåret 1946/47. Alla övriga räntegarantier skulle ha löpt ut.

Kreditgarantisystemet

Som vi vid flera tillfällen under tidigare år framhållit är det av synnerlig vikt för genomförande av en önskvärd kreditåtstramning att erforderliga medel även för bostadsbyggandet anskaffas genom upplåning på marknaden och alltså motsvarar verkligt sparande. Risken för att bostadsproduktionen, liksom nu har varit fallet, åtminstone tillfälligtvis skall komma att finansieras genom statliga lån i riksbanken blir då eliminerad. Vi hälsar därför med tillfredsställelse att bostadspolitiska utredningen kommer att upptaga frågan om ett kreditgarantisystem på bostadsområdet till närmare prövning men föreslår att direktiven utvidgas till att innefatta uppdrag för kommittén att framlägga förslag om införandet av ett kreditgarantisystem.

Avskrivningsfrågor

Departementschefen räknar med en avskrivning av nya kapitalinvesteringar å investeringsanslaget till lånefonden för bostadsbyggande med 25 % av 600 milj. kronor eller med 150 miljoner. Såsom tidigare angivits utgår departementschefen därvid från en tertiär- resp. egnahemslåneränta å 3 %. Om räntorna å dessa lån, såsom vi ovan föreslagit, i stället sättes till 4 %, d. v. s. samma som statens normallåneränta, uppstår icke något avskrivningsbehov på denna punkt. En besparing å 150 miljoner skulle därigenom uppkomma. I avskrivningen ingår emellertid till ett belopp av 16 milj. räntefria stående delar av egnahemslån, vilka måste avskrivas i sin helhet. Nettobesparingen blir alltså 134 milj.

Å tilläggsån avskriver departementschefen enligt gällande regler hela beloppet 160 milj. Vårt förslag går ut på ett borttagande även av de ortsdifferentierade tilläggslånen, vilket för helt budgetår innebär en besparing å ca 40 milj. kr. Denna besparing kommer dock till synes först under budgetåret 1957/58.

Bostadsrabatter

Medan vi ställer oss ytterst kritiska mot generella bostadssubventioner, som är avsedda att komma de boende till godo vare sig dessa har behov av att få en förstärkning av sin inkomst eller ej, har vi en helt annan inställning när det gäller bostadsrabatterna. Vi är fullt på det klara med angelägenheten av att barnfamiljer, pensionärer, invalider och andra, som på grund av otillräckliga inkomster har svårt att själva kunna gälda kostnaden för en fullgod bostad, genom bidrag beredes en sådan ställning att även de kan få detta elementära behov tillgodosett. Då emellertid alla de problem, som sammanhör med bostadsrabatterna, är föremål för överväganden inom den bostadspolitiska utredningen, anser vi oss för närvarande böra inskränka oss till att vidhålla de yrkanden beträffande bostadsrabatternas utformning som vi framställde vid föregående års riksdag. Vi föreslår alltså att familjebostadsbidrag skall kunna utgå för samtliga ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret. Vidare föreslår vi, att man söker säkerställa sig mot att en eventuellt inträdande höjning av hyror och bostadskostnader skall drabba de ekonomiskt svaga barnfamiljerna genom att familjebostadsbidraget höjes från nuvarande 150 kr. till 170 kr. för varje barn. Vidare yrkar vi, att bottenförstärkning av familjebostadsbidraget å 210 kr. skall ytterligare förstärkas med 100 kr. för varje barn utöver 2 dock högst med 500 kr. Höjningen av familjebostadsbidraget resp. av bottenförstärkningen bör enligt vår mening gälla från och med den 1 oktober 1956. De höjningar vi föreslagit medför en anslagsökning på omkring 14 milj. kr.

Bostadsstyrelsen, avlöningsanslag.

Såsom statskontoret förordade redan i sitt uttalande över bostadsstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 är det angeläget att en översyn av organisationen kommer till stånd. Det är alldeles uppenbart att det administrativa arbetet med bostadslånegivningen och därmed sammanhängande spörsmål kommit att växa på ett icke önskvärt sätt och att ansträngningar därför måste göras för att åstadkomma rationalisering och förenkling. Den decentralisering av bostadsärendena som inlett bör enligt vår mening fullföljas och synes böra medföra en icke oväsentlig nedgång av kostnaderna för avlöningar inom bostadsstyrelsen. I avbidan på att en sådan översyn hinner genomföras, synes icke-automatiska ökningarna av anslaget för bostadsstyrelsens avlöningar böra undvikas. I samband med decentraliseringen borde snarare viss minskning kunna ske. Vi föreslår att posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal sättes 100 000 kr. lägre än departementschefen föreslagit eller till 283 200 kr.

Under återropande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta,

1) att — i syfte att åstadkomma konkurrens på likvärdigare villkor — tertiärlån skall beviljas upp till 90 procent av den totala produktionskostnaden mot enbart in-tecknings-säkerhet, oavsett förvaltningsformen, samt upp till 100 procent för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 95 procent för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka, dock att kooperativt företag under en övergångstid av tre år skall utan borgen få låna upp till 95 procent;

2) att de ortsdifferentierade tillägglånen (kungörelse 587: 1948) för hus, färdigställda tidigast den 1 april 1957, skall upphöra att utgå;

3) att räntefri stående del av egnahemslån icke skall behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst, sedan hänsyn tagits till penningvärdets fall, och i intet fall, om det räntefria stående lånet innehafts mer än 10 år;

4) att avslå Kungl. Maj:ts framställning om rätt att för särskilda fall meddela undantag från regeln om att minst 50 procent av varje enskilt hus måste upptagas av bostäder för att statslån över huvud skall utgå;

5) att räntesatsen å från lånefonden för bostadsbyggande tidigast den 1 juli 1956 utlämnade tertiärlån samt räntebärande egnahems- och förbättringslån skall utgöra 4 procent;

6) att ränta å egnahemslånebelopp, som ligger utanför de

i enlighet med kungörelsen den 16 december 1955 fastställa normala belåningsvärdena, skall utgöra 5 procent;

7) att ränta å tertiärlån, som avser andra lokaler än bostäder, skall utgöra 5 procent;

8) att i skrivelse till Kungl. Maj:t återkalla sitt bemyndigande den 18 maj 1955 och hemställa, att kungörelserna den 30 juni 1955 (SFS: 447 och 448) måtte upphävas med verkan fr. o. m. den 1 juli 1956;

9) att räntegaranti å primärlån och sekundärlån, som utlämnas till nya fastigheter från och med den 1 juli 1956, skall grundas på en räntesats av 4 procent;

10) att räntegarantien skall upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å 10 år utgått;

11) att bostadssociala utredningens uppdrag måtte utvidgas till att omfatta att framlägga förslag om införande av ett kreditgarantisystem;

12) att familjebostadsbidrag skall utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret;

13) att familjebostadsbidraget skall höjas från 150 till 170 kronor för varje barn fr. o. m. den 1 oktober 1956;

14) att bottenförstärkningen å familjebostadsbidraget å 210 kronor skall fr. o. m. den 1 oktober 1956 ytterligare förstärkas med 100 kronor för varje barn utöver två, dock högst för fem barn utöver två;

15) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t snarast måtte låta igångsätta utredning rörande bostadsstyrelsens personalorganisation;

16) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1956/57:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	753 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	73 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 283 200
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	15 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	758 700

Summa kronor 3 883 800;

17) att till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 3 883 800 kronor;

18) att till Bostadsrabatter anvisa ett förslagsanslag av 114 000 000 kronor; samt

19) att till Avskrivning å lånefonden för bostadsbyggande anvisa ett anslag av 16 000 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1956

Jarl Hjalmarson

Martin Skoglund

Elis Håstad

Leif Cassel

Einar Hægglom

Alarik Hagård

T. G. v. Seth

Ernst V. Staxäng